

Regeringskansliet
Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia till s.sof@regeringskansliet.se

Remissyttrande över betänkandet Från delar till helhet - En reform för samordnade, behovs- anpassade och personcentrerade insatser till personer med samsjuklighet (SOU 2021:93)

Ert diarienummer S2021/07629

Sammanfattning

Förvaltningsrätten i Malmö har utifrån de aspekter som domstolen har att beakta i huvudsak inte något att erinra mot utredningens förslag, men vill framföra de synpunkter som följer nedan.

Begreppen skadligt bruk eller beroende ska användas i både hälso- och sjukvårds- och socialtjänstlagstiftningen (9.1)

Förvaltningsrätten är tveksam till utredningens förslag om en övergång till begreppet skadligt bruk eller beroende i författningar på hälso- och sjukvårdens och socialtjänstens område då det kan befaras leda till begrepps-förvirring. Missbruk är ett inarbetat juridiskt begrepp som förekommer även i annan lagstiftning än den som omfattas av utredningens direktiv, medan skadligt bruk och beroende är diagnostermer som används i diagnossystemet ICD-10 och där definieras på visst sätt. Det är inte givet att dessa termer utan vidare kan anses motsvara den juridiskt etablerade betydelsen av uttrycket missbruk vid tillämpning av till exempel lagen om vård av missbrukare, LVM, och lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU. Enligt utredningen ska, om förslaget genomförs, skadligt bruk och beroende ses som juridiska begrepp som motsvarar aktuell begreppsapparat i det diagnos-system som används inom hälso- och sjukvården, oavsett om det förändras framöver (s. 299). Frågan är om avsikten med förslaget är att de inom hälso- och sjukvården vid varje tillfälle gällande diagnoskriterierna kopplade till begreppen ska vara styrande också för deras juridiska innebörd.

Förvaltningsrätten anser att konsekvenserna av en sådan ordning är otillräckligt analyserade i utredningen. Till detta kommer att frågan om de föreslagna begreppens innebörd vid en fortsatt utredning om hur LVM kan införlivas i lagen om psykiatrisk tvångsvård, LPT, också måste sättas i relation till det juridiska begreppet allvarlig psykisk störning. Så som nämns i utredningen förefaller det finnas särskilda svårigheter med att detta begrepp skulle omfatta även skadligt bruk och beroende, varför en ändring av dess innebörd måste övervägas noga och konsekvenserna bedömas också utifrån straffrättsliga aspekter (s. 533f). Förvaltningsrätten anser mot den bakgrunden att en övergång till en annan terminologi bör föregås av ytterligare överväganden inom ramen för den fortsatta utredningen. Vidare bör det innan en sådan övergång sker säkerställas att samma termer kan användas i all lagstiftning där begreppen missbruk och missbrukare förekommer utan att det leder till oavsedda konsekvenser.

HVB fortsatt socialtjänstinsats men regionernas ansvar för hälso- och sjukvård förtydligas (9.4)

Förvaltningsrätten har ingen invändning mot förslaget om att socialtjänsten ska ha fortsatt ansvar för placering på hem för vård eller boende (HVB) och att regionernas ansvar för hälso- och sjukvårdsinsatser på sådana hem förtydligas genom att det regleras i hälso- och sjukvårdslagen. Förslaget åtgärdar dock inte de gränsdragningsproblem som kan uppstå vid bedömningar av om enskilda som har en beroendeproblematik och ansöker om en insats i form av HVB eller behandlingshem i första hand har behov av socialtjänstinsatser eller av vård och behandling. Det får enligt förvaltningsrätten överhuvudtaget anses tveksamt om det är möjligt att genom lagstiftning förhindra att personer som har behov av både socialtjänstinsatser och hälso- och sjukvårdsinsatser faller mellan stolarna så länge olika huvudmän ansvarar för insatserna.

En gemensam tvångslagstiftning (14.8)

Förvaltningsrätten har ingen invändning mot förslaget om fortsatt utredning om hur LPT kan utformas för att omfatta personer med skadligt bruk eller beroende. Förvaltningsrätten vill dock betona vikten av att utredningen sker allsidigt och med beaktande av de synpunkter som förts fram vid tidigare utredningar och noggrant belyser alla eventuella konsekvenser, juridiska såväl som vårdrelaterade, av de förändringar som föreslås. Frågan om hur LVM ska kunna införlivas i LPT är komplex och av stor betydelse, både för de enskilda vars vårdbehov lagen har som syfte att tillgodose och för de aktörer som har till uppgift att tillämpa den. Det är av yttersta vikt att det lagförslag som lämnas är väl genomtänkt och tydligt och inte riskerar att leda till nya tolkningssvårigheter eller minskad rättssäkerhet. För de allmänna förvaltningsdomstolarnas del kan en integrering av LVM i LPT beroende på utformning bland annat komma att innebära ett ökat antal förhandlingar och behov av sakkunniga och som en följd av detta en ökning av kostnaderna för domstolarnas verksamhet.

Samordnade insatser (11.4.3)

Förvaltningsrätten anser att det bör framgå direkt av lag att den vård- och stödsamordnare som deltagare inom den samordnade vård- och stödverksamheten ska tilldelas ska anses som en insats enligt hälso- och sjukvårdslagen och som att en fast vårdkontakt har utsetts enligt patientlagen (s. 439f). Likaså bör det av lag framgå att vård- och stödsamordnaren ska vara fast vårdkontakt enligt lagen om samverkan vid utskrivning från sluten hälso- och sjukvård (s. 441).

Detta remissyttrande har beslutats av kompetensgruppen för tvångsmål bestående av rådmännen Ola Brändström (ordförande) och Anna Flyme Ahlstrand, rättsliga experten Lisa Ingels och föredragande juristerna Hanna Alenius och Andrea Månsson.

Ola Brändström

/ Lisa Ingels